

Безкоровайна Юлія

*студентка групи ПД-31 юридичного факультету,
Західноукраїнський національний університет*

Каранетян О.М.,

*доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, к.е.н., доц.,
Західноукраїнський національний університет*

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Злочини у сфері економічної діяльності є одними з найскладніших з точки зору кваліфікації. Вони охоплюють широке коло суспільно небезпечних діянь, спрямованих проти встановленого порядку здійснення підприємницької, фінансової, торговельної та іншої господарської діяльності. Проблематика їх правильної кваліфікації набуває особливої актуальності в умовах реформування правової системи України та її адаптації до стандартів Європейського Союзу.

Основна складність кваліфікації економічних злочинів зумовлена рядом чинників: бланкетним характером більшості диспозицій норм Кримінального кодексу України (КК України), складністю розмежування кримінальних правопорушень і адміністративних проступків, наявністю конкуренції кримінально-правових норм, а також постійними змінами у сфері господарського та фінансового законодавства.

Більшість статей розділу VII Особливої частини КК України є бланкетними, тобто для з'ясування змісту ознак складу злочину необхідно звертатися до нормативних актів інших галузей права — господарського, фінансового, банківського, митного тощо. Це суттєво ускладнює процес кваліфікації, оскільки потребує від правозастосувача одночасного знання декількох галузей законодавства, яке до того ж нерідко змінюється. Прогалини та суперечності у суміжному законодавстві безпосередньо

впливають на кваліфікацію злочинів: зміни у податковому законодавстві можуть трансформувати певні дії з правомірних на протиправні або навпаки, що вимагає ретельного аналізу чинних нормативних актів на момент вчинення діяння.

Однією з ключових проблем є чітке розмежування кримінальних правопорушень у сфері економіки від адміністративних деліктів. Критеріями такого розмежування зазвичай слугують: розмір завданої шкоди, систематичність діяння, наявність спеціального суб'єкта чи умислу. Проте законодавча невизначеність окремих оціночних понять (наприклад, «великий розмір», «значна шкода») породжує неоднакову судову практику. Верховний Суд неодноразово звертав увагу на необхідність однакового застосування відповідних норм, однак уніфікація практики залишається актуальним завданням для правозастосовних органів.

Суттєвою проблемою є також конкуренція загальних і спеціальних норм КК України. Зокрема, питання виникають при розмежуванні шахрайства (ст. 190 КК) і незаконних дій з документами на переказ, платіжними картами тощо (ст. 200 КК), а також при кваліфікації ухилення від сплати податків (ст. 212 КК) і легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК). Відповідно до загальних правил при конкуренції загальної та спеціальної норм застосовується спеціальна норма, однак визначення спеціальної норми в конкретному випадку нерідко викликає труднощі та потребує системного тлумачення закону.

Переважна більшість злочинів у сфері економічної діяльності вчиняється з прямим умислом. Доведення умисного характеру діяння є однією з найскладніших процесуальних задач, оскільки суб'єкти господарювання часто посилаються на помилку у праві, добросовісну оману або обставини непереборної сили. Встановлення форми вини безпосередньо впливає на правильність кваліфікації та призначення покарання. Вирішення сукупності зазначених проблем потребує уточнення

оціночних понять у кримінальному законі, системного узгодження КК України з суміжним законодавством та забезпечення однаковості судової практики через узагальнення Верховним Судом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: навчальний посібник / За заг. ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваїте, 2014. 944 с.

2. Навроцький В. О. Кримінальне право України. Особлива частина: курс лекцій. Київ: Знання, 2000. 771 с.

3. Матвійчук В. К., Хар І. О. Кримінальна відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності. Київ: КНТ, 2003. 240 с.

4. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 15.04.2005 № 5.

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>